

Савчук В. С., Романец Е. А.

**ОБЩАЯ ТЕОРИЯ ОТНОСИТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ
В ГОДЫ ЕЕ СТАНОВЛЕНИЯ: УЧЕНЫЕ И ПУБЛИКАЦИИ**

Леон Иосифович Кордыш

Окончил в 1900 г. физико-математический факультет университета св. Владимира, после окончания университета работал в КПИ. В 1920-х годах возглавлял НИК физики, подготовил первых физиков-теоретиков в Украине, среди которых был Л. Я. Штрум. После увольнения из КПИ руководил теоретическим отделом Научно-исследовательского института физики (сейчас Институт физики НАН Украины). Ушел из жизни в 1932 г.

1. Гравитационная теория дифракционных явлений // Университетские известия – 1918. – № ¾. – С. 1-20.
2. Гравитация и инерция // Университетские известия – 1918. – № 3/4. – С. 1-36.
3. Закони теорії гравітації Ейнштейна, які можна вивести з нютонівських потенціалів // Записки Київського інституту народної освіти. – 1926. – Кн. I. – С. 127–128.

Лашкар'ов В. Є. (1903–1974) – відомий вітчизняний фізик. Народився, навчався і працював у Києві. У ЛФТІ вступив в якості інженера у 1928, а вже у 1931 очолив відділ рентгенівської та електронної оптики, в 1933 – лабораторію дифракції електронів. У тому ж році вийшла його книга «Дифракція електронів» під редакцією А.Ф. Йоффе, П.І. Лукірьського, С.Ф. Васильєва і Д.З. Будницького. Арештований 27 лютого 1935 за «участь в к/р групі містичного спрямування». У липні 1935 був засуджений на 5 років заслання в м. Архангельськ. У 1945 став академіком АН УРСР, відомий роботами з оптики, кристалофізики, напівпровідності і теорії відносності. Реабілітований 15 липня 195

1. Laschkarew W.E. Bemerkungen zur Erwiderung des Herrn Maneff auf meine Kritik seiner Gravitationsgleichung / W.E. Laschkarew // Zs. f. Physik. – 1925. – Bd. 34. – P. 634–636. (Комментарии к ответу господина Maneff на мою критику его гравитационное уравнение).
2. Laschkarew W.E. Quantentheorie schwacher Gravitation Felder / W.E. Laschkarew, A.S. Tschaban // Phys. Z. der Sowjetunion. – 1936. – Bd. 9, Heft 2–3. – P. 140–157. (Квантовая теория слабых гравитационных полей).
3. Laschkarew W.E. Zur Theorie der Bewegung von Materie und Licht im Gravitationsfelde // Zs. f. Physik. – 1927. – Bd. 44. – P. 361–368. (О теории движения материи и света в гравитационном поле).
4. Laschkarew W.E. Zur Theorie der Gravitation / W.E. Laschkarew // Zs. f. Physik. – 1926. – Bd. 35. – P. 473–476. (К теории гравитации).
5. Laschkarew W.E. Zur Theorie des Lichtes / W.E. Laschkarew, S. D. Hertzrücken // Zs. f. Physik. – 1929. – Bd. 55. – P. 221–230.
6. Лашкар'ов В.Є. До теорії руху матерії та світла в гравітаційному полі / В.Є. Лашкар'ов // Українські фізичні записки. – 1927. – Т. 1, зш. 2 – С. 12–21.

Огівецький І. Ю. (1889–1956). Кандидат фізико–математичних наук, професор, відомий математик, вчений, який разом з Г.В. Курдюмовим, В.І. Даниловим став одним з перших викладачів Катеринославського університету (нині Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара). Закінчив Новоросійський університет у 1913 р. Свою освіту він удосконалював на природничому факультеті Берлінського університету. І. Огівецький у 1925 році пройшов стажування у Д. Гільберта в Геттінгені. А з 1922 почав працювати у Дніпропетровському університеті. Викладав у багатьох вищих навчальних закладах Дніпропетровська. Більшість наукових праць вченого пов'язана з різноманітними питаннями математики.

1. Огиевецкий И.Е. Парадоксы мира и его геометризация / И.Е. Огиевецкий // Известия ЕГИ. – 1923. – Вып. 1. – С. 62–67.
2. Огиевецкий И.Е. Эволюция геометрии физического мира / И.Е. Огиевецкий // Записки Дніпропетровського інституту народної освіти. – 1927. – Т. 1. – С. 75–98.
3. Oguiewetzki I. L'illustration du monde physique établie par la théorie de la relativité. / I. Oguiewetzki // L'Enseignement Mathématique. – 1927. – № 25. – P. 243–247.
4. Oguiewetzki I. Ueber die Anwendungen eines Dualitätssatzes auf die relativistische Physik / I. Oguiewetzki // Записки Дніпропетровського інституту народної освіти. – 1927. – Т. 2. – С. 71
5. Рукопис конкурсної праці. – ЦДАВОВ. – ф.166, оп.5, справа 797, с.18

Розен Н. Й. (1909–1995). У 1929 р. отримав ступінь бакалавра з електрохімічної інженерії у Масачусетському Технологічному інституті, ступінь магістра фізики у 1931 та доктора фізики у наступному році. Н. Розен був асистентом А. Ейнштейна в Institute for Advanced Study у Принстоні з 1934 по 1936 роки. За особистим проханням А. Ейнштейна, з яким він звернувся до В. Молотова, Натан Розен почав працювати в Україні, що на той час входила до складу Радянського Союзу. Під час роботи з 1936 по 1938 р. у складі Інституту фізики Академії наук УРСР (Київ), ним були опубліковані ряд робіт, що стали початковим кроком сучасних фундаментальних теорій у галузі квантової фізики, теорії гравітації та ін. У цей же час Н. Розен викладав у Київському університеті

1. Розен Н. І. Плоско поляризовані хвилі в загальній теорії відносності / Н. І. Розен // Українські фізичні записки. – 1937. – Т. 6, вип. 1, 2. – С. 53–58.

Чорний С. Д. (1874–1956). У 1897 закінчив Київський ун–т. З 1906 р. – приват–доцент Київського ун–ту, з 1908 – 1915 рр. – професор астрономії і директор обсерваторії Варшавського ун–ту, в 1915–1923 рр. – професор Ростовського ун–ту, в 1923 – 1939 рр. – професор астрономії і директор обсерваторії Київського ун–ту. Останні роки життя працював в Курському педагогічному ін–ті. Наукові праці відносяться до теоретичної астрономії і небесної механіки. Розробив оригінальні методи визначення орбіт комет і планет. У Варшаві і Києві провів ряди спостережень великих планет, комет, яскравих астероїдів, покриттів зірочок Місяцем і ін. Розвинув теорію динамічної змінності β Ліри, займався дослідженням стійкості затемнюваних зір, вільної нутації Землі й ін. Вів велику педагогічну роботу. Написав перший підручник з астрономії українською мовою.

1. Чорний С. Лобачевський простір та простір небесний / С. Чорний // Записки Київського інституту народної освіти. – 1926. – Кн. I. – С. 107–112.
2. Чорний С. Рух планетного перигелію в чотирьохвимірнім евклідовім просторі / С. Чорний // // Записки Київського інституту народної освіти. – 1927. – Кн. 11. – С. 113–122.
- 3.

Ландау Л. Д.

Несохранение энергии, ОТО, космология и астрофизика.

Для тех, кому было недостаточно новых экспериментальных данных и теории Ферми, важным оказалось замечание Ландау о несовместимости ГН и общей теории относительности — аргумент уже вполне фундаментальный. Этот аргумент впервые прозвучал во время теоретических дискуссий в УФТИ в декабре 1932 г. Эренфест был в Харькове с 14 декабря 1932 г. до 14 января 1933 г. Этот же месяц провел в Харькове и Бронштейн, при обсуждении статьи которого указанные соображения Ландау и появились.

Богородский А. Ф. Советский астроном. Р. в Горловке (Донецкой обл.). В 1933-1936 – аспирант Г. А. Тихова в астрофизической лаборатории Естественнонаучного ин-та им. П. Ф. Лесгафта в Ленинграде, в 1936-1938 и 1941-1944 - старший научный сотрудник этого ин-та, в 1938-1944 - докторант Пулковской обсерватории. *С 1944 работал в обсерватории Киевского ун-та (в 1953-1972 - директор), с 1945 преподавал в Киевском ун-те (в 1963-1978 - профессор, с 1978 - профессор-консультант).*

Научные работы посвящены общей теории относительности, астрофизике, истории астрономии. Рассмотрел астрономические следствия общей теории относительности в книгах «Уравнения поля Эйнштейна» (1962) и «Всемирное тяготение» (1971). Исследовал особенности распространения света в гравитационном поле, общее решение релятивистской задачи Кеплера, движение частицы в поле вращающегося центрального тела. Обобщил принцип эквивалентности, решил уравнения поля для различных частных случаев, занимался исследованиями по релятивистской космологии и др. Ряд работ относится к физике Солнца, теории профилей линий в спектрах звезд с движущимися атмосферами. Работы по истории астрономии посвящен вопросам развития этой науки в Киеве.

1. О принципе эквивалентности в общей теории относительности // Публикации Киевской астрономической обсерватории (КАО). – 1941. – № 9. – С. 3–10.
2. Космологическая проблема // Публикации КАО. – 1946. – 1. – С. 201–208.
3. Принцип эквивалентности и уравнения поля общей теории относительности// Публикации КАО. – 1948. – № 2. – С. 23–29.
4. Богородский А. Ф. Уравнения поля Эйнштейна и их применение в астрономии. — К., Изд-во КГУ, 1962

В 1954 году окончила Днепропетровский госуниверситет по специальности "физик - теоретик".

В 1959 г. окончила аспирантуру при кафедре теоретической физики ДГУ. В 1963 г. защитила кандидатскую диссертацию: "Квантованное взаимодействие электромагнитного и гравитационного полей".

В 1988 г. защитила диссертацию на степень доктора физ.-мат. наук "Сферические конфигурации в общей теории относительности".

С 1989 г. и по настоящее время -- профессор кафедры теоретической физики. Создала на кафедре теорфизики новое научное направление "Методы нахождения и исследования точных решений уравнений общей теории относительности". Читает следующие общие и специальные курсы: Теория гравитации. Космология. Квантовая механика. Современная физическая картина мира.

1. Процессы взаимодействия фотонов и гравитонов квантовой теории поля // Украинский физический журнал. – 1960. – С. 742
2. К феноменологической теории взаимодействия электромагнитных и гравитационных полей. – 1962.
3. Квантованное взаимодействие электромагнитного и гравитационного полей : автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата физико-математических наук / М. П. Коркина ; Министерство высшего и среднего специального образования БССР, Белорусский государственный университет им. В. И. Ленина, Минск. 1962.

О. С. ИВАНЦКАЯ

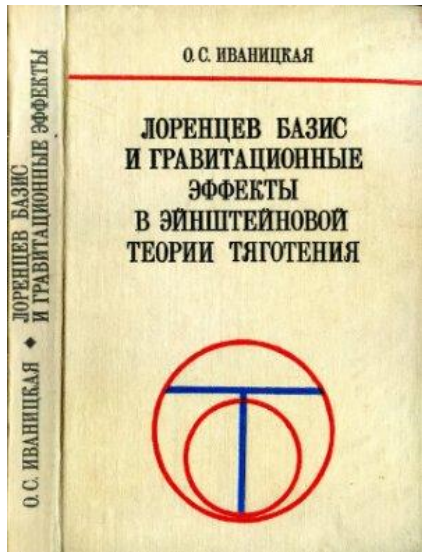
ОБОБЩЕННЫЕ
ПРЕОБРАЗОВАНИЯ
ЛОРЕНЦА
И ИХ
ПРИМЕНЕНИЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
НАУКА И ТЕХНИКА
МОСКВА 1986

Иваницкая О.С. (1914–1986). Известный физик-теоретик. Родилась в Украине. Работала в Узбекистане, Украине, Белоруссии. В Белоруссию уехала в 1963 г. из Украины, где работала в Институте физики АН БССР. Известна своими трудами по СТО и ОТО. Среди ее учеников – львовские и киевские физики-теоретики.

1. В монографии с единой точки зрения систематизируются локальные преобразования Лоренца, зависящие от координат. Более детально они рассмотрены в трех разделах теоретической физики - в кинематике и динамике специальной теории относительности, в релятивистской теории вращения и общековариантной теории электромагнитного поля в плоском четырехмерном пространстве, но с искривленным подпространствами; в эйнштейновской теории гравитации и ее тетрадной форме.

2. Систематизация гравитационных эффектов, предсказываемых ОТО (некоторые эффекты, связанные с четырьмя критическими эффектами) Продолжение систематизации эффектов ОТО (некоторые другие предсказанные эффекты) Тетрадное представление эйнштейновской ОТО. Построение теории калибровочных условий. Специальные формулировки ОТО, выделяющие подгруппы преобразований Бивекторная запись комплексной векторной параметризации группы Лоренца

- **Анатолий Евгеньевич Левашев** родился в 1898 году С 1930 года он работает доцентом, а затем заведующим кафедрой физики Ленинградского машиностроительного института. В последующие годы А.Е.Левашев заведовал кафедрами САГУ, Киевского института киноинженеров, Киевского политехнического института. В 1962 году А.Е.Левашев становится профессором Киевского государственного университета. С первых шагов своей научной деятельности *А. Е. Левашев уделял особое внимание физической интерпретации общей теории относительности.* Это потребовало и дальнейшей разработки математического аппарата теории, в частности, применения методов современной алгебры и теории расслоенных пространств. Как физическую основу Анатолий Евгеньевич принял принцип двойственности, позволивший, во-первых, распространить специальную теорию относительности на дискретные пространства, и, во-вторых, развить релятивистскую электродинамику СВЧ, подчиненную антисимметричному принципу двойственности. *Наиболее эффективным применение принципа двойственности как физического принципа и развитого на этой основе математического аппарата векторов связности с мягкими тетрадами оказалось в общей теории относительности и релятивистской электродинамике вращающихся систем.* Особым изяществом отличается предложенный А.Е.Левашевым аксиоматический метод. Все эти результаты изложены более чем в 70 статьях и двух монографиях: "Элементарные частицы" и "Движение и двойственность в релятивистской электродинамике", которые содержат итоги многолетней исследовательской деятельности Анатолия Евгеньевича совместно с учениками.

- 1.Левашев А. Е. В кн. Философские проблемы теории тяготения Эйнштейна и релятивистской космологии. – К.: Наукова думка, 1965. – С. 88.
- 2.Левашев А.Е. Элементарные частицы. – Киев, 1960

Благодарю за внимание